

VALORACIÓ i RESUM DE L'INFORME DEL COMITÉ PER A LA PREVENCIÓ DE LA TORTURA i ALTRES TRACTES O PENES INHUMANS O DEGRADANTS, CONSELL D'EUROPA, 31 de juliol del 2025

A causa de la seva importància i amb la finalitat d'informar a la societat el mateix dia de la seva publicació, l'OSPDH elabora aquest resum/valoració de l'Informe del CPT, sense perjudici de continuar estudiant molts temes que sorgeixen del mateix i que s'analitzaran en una Jornada que es convocarà a aquest efecte amb altres organitzacions de drets humans de la Xarxa “Dret i Presó”

SUMARI

Conformació i caràcter de la visita

Àmbit penitenciari

- Contencions mecàniques regimentals (la falta sistemàtica de voluntat del Govern en el compliment de Recomanacions internacionals: l'obertura del procediment excepcional de l'art. 10.2 del Conveni Europeu).
- Malts tractes a persones preses
- Règim d'aïllament
- Treball penitenciari
- Règim disciplinari i sancions
- Jutges de Vigilància Penitenciària
- Altres mitjans de supervisió
- Bones pràctiques

Àmbit de Justícia Juvenil

- Centre Els Til·lers
- Bones pràctiques
- Malts tractes a joves internats

Àmbit policial

- Dependències policials
- Tracte adequat

- Malts tractes

Conformació i caràcter de la visita

La visita de la Delegació del CPT es va dur a terme del **25 DE NOVEMBRE AL 5 DE DESEMBRE DE 2024**. La visita va ser realitzada pels següents membres del CPT:

- Gunda Wössner, Cap de la delegació
- Tom Daems
- Vincent Delbos
- Vanessa Durich Moulet
- Imants Jurevičius
- Aleksandar Tomčuk

Van comptar amb el suport de **Mauro Palma**, expresident del CPT i del Mecanisme Nacional de Prevenció d'Itàlia, i de **Catherine Paulet**, psiquiatra i Cap del Servei Mèdic-Psicològic Regional de la Presó de Baumettes, Marsella (França), així com de **Christian Loda** i **Mónica Martínez** de la Secretaria del CPT.

Durant el transcurs de la visita, la delegació del CPT es va reunir amb **Fernando Grande-Marlaska**, Ministre de l'Interior d'Espanya, i amb **Carlos Prieto Gómez**, Delegat del Govern a Catalunya. També va mantenir consultes amb **Núria Parlón Gil**, Consellera del Departament d'Interior, i amb **Ramon Espadaler Parcerisas**, Conseller del Departament de Justícia, així com amb **Elena Pérez Fernández**, Secretària General d'Execució Penal, Rehabilitació i Atenció a les Víctimes del Departament de Justícia; **Josep Lluís Trapero Álvarez**, Director General del cos de policia català (Mossos d'Esquadra); i altres alts càrrecs dels Departaments d'Interior i Justícia de la Comunitat Autònoma de Catalunya (Generalitat de Catalunya). A més, la delegació es va reunir amb **Esther Giménez-Salinas i Colomer**, Síndica de Greuges (Defensora del Poble catalana).

Així mateix, la delegació va mantenir contactes i intercanvi d'informació amb l'**Observatori del Sistema i Drets Humans de la Universitat de Barcelona**, així com amb representants de la societat civil, del poder judicial i dels sindicats del personal penitenciari

ÀMBIT PENITENCIARI

Es van visitar els centres penitenciaris de **Brians 1 i 2, Quatre Camins (adults), Quatre Camins Joves, Lledoners i l'Hospital Penitenciari de Terrassa.**

La visita va ser del tipus anomenat “ad hoc”, és a dir, extraordinària. Aquest caràcter “extraordinari” es va deure a una raó: la persistència en l'aplicació de **contencions mecàniques de tipus regimental** a les presons catalanes, malgrat les constants recomanacions per a la seva abolició. També preocupa la situació del **règim d'aïllament** i, en concret, l'Informe indica textualment que:

L'objectiu principal de la visita ad hoc realitzada pel CPT a Espanya l'any 2024 va ser examinar el tractament de les persones detingudes en dependències policials i penitenciàries,

- *amb especial atenció a les persones internades en mòduls de règim tancat, els anomenats DERT (Departaments Especials de Règim Tancat),*
- *i a l'ús de mitjans de subjecció, en particular la subjecció mecànica per motius regimentals a la Comunitat Autònoma de Catalunya.*

ALGUNS DELS TEMES I ASPECTES CRÍTICS

1. CONTENCIONS MECÀNIQUES REGIMENTALS

Les recomanacions per abolir les contencions mecàniques regimentals s'haurien d'haver obeït i complert, ja que provenen d'un òrgan del Tractat internacional europeu de prevenció de la tortura: el **Comitè per a la Prevenció de la Tortura (CPT)**, que fa més d'una dècada que sol·licita posar fi a aquesta pràctica, considerada com un **tracte inhumà i degradant**. L'Informe afirma textualment:

“Problema crònic: ➤ Abolir la subjecció mecànica de persones privades de llibertat a un llit per motius regimentals.”

Davant l’incompliment reiterat de les recomanacions, i per primera vegada, s’adverteix al Govern que podria fer ús de les facultats previstes a l’**article 10.2 del Conveni Europeu per a la Prevenció de la Tortura**, que estableix:

“Si la Part no coopera o es nega a millorar la situació davant les recomanacions del Comitè, aquest podrà, per majoria de dues terceres parts dels seus membres i després d’haver donat l’oportunitat de donar explicacions, fer una declaració pública sobre el cas.”

L’advertència es realitza mentre es defineix què s’ha d’entendre per “col·laboració i/o cooperació de l’Estat Part”. L’Informe reconeix, d’una banda, que la **cooperació logística per a la visita va ser excel·lent**: la delegació va tenir accés immediat a tots els establiments, va poder parlar en privat amb totes les persones detingudes que va voler entrevistar i va rebre la informació necessària. Però, tot seguit, precisa:

“El CPT considera que les autoritats espanyoles i catalanes no han pres mesures eficaces per abolir la mesura de subjecció mecànica de persones internes amb finalitats regimentals, malgrat la recomanació prèvia. El CPT considera que la persistent manca d’actuació podria comportar l’obertura del procediment previst a l’article 10.2 del Conveni.”

Des de l’OSPDH considerem que aquesta **manca de voluntat** es veu agreujada pel fet que, després de finalitzada la visita el desembre de 2024, **les contencions no només no han disminuït, sinó que han augmentat un 29% durant els cinc primers mesos del 2025.**

A més, mentre a la resta de presons de l’Estat espanyol aquestes pràctiques **disminueixen, a Catalunya augmenten**, la qual cosa fa encara més evident el desacatament a les obligacions internacionals.

L’Informe també exposa aspectes especialment preocupants:

- a) La **fixació en posició boca avall**.

- b) L'**administració forçada d'injeccions intramusculars** per part de personal mèdic.
- c) L'**ús punitiu** de la mesura, acompanyat de **tècniques inadequades de maneig** que han causat lesions.
- d) L'aplicació a persones amb **trastorns mentals o malalties cròniques**, sense respectar sempre les garanties de registre, supervisió mèdica i informació.

“El Comitè manté que la subjecció mecànica amb finalitats regimentals ha de ser abolida, i només ha de permetre's en contextos mèdics. Es recomana seguir explorant alternatives, com l'ús d'habitacions encoixinades per a persones agitades o violentes.”

També es documenten múltiples casos de **traumatismes** i sentiments d'**humiliació**, com ara:

- L'ús de **corretges de tela** per a la subjecció mecànica,
- La col·locació de genolls o escuts de plàstic sobre el pit o l'esquena dels reclusos,
- La **subjecció en posicions doloroses** (turmells i canells fora del llit metàl·lic),
- L'**administració d'injeccions forçades** de medicació psicotròpica,
- La **impossibilitat de comunicar necessitats fisiològiques**, obligant els reclusos a embrutar-se,
- I la **provisió irregular d'aliments i begudes** durant la fixació.

Exemples documentats a l'Informe:

i. **18 d'octubre de 2024 – Quatre Camins:** Un reclus fou sotmès a fixació mecànica per resistència activa al seu trasllat. Va ser immobilitzat per **nou funcionaris** equipats amb vestits antiavalots i fixat en posició boca avall durant **dues fases**, una de **7 hores i 17 minuts** i l'altra de **9 hores**.

ii. **16 de juny de 2024 – Joves:** Un intern denuncia que li van administrar una **injecció intramuscular forçada** mentre estava semi nu, fixat a la cel·la. La mesura va durar **4 hores i 40 minuts**.

iii. **Quatre Camins – DERT:** Un intern epilèptic va ser sotmès a contenció mecànica **en tres ocasions** durant 2024 per autolesions i resistència.

iv. **Brians 2:** La direcció no va poder proporcionar una **llista diferenciada** entre contencions mèdiques i regimentals, cosa que reflecteix una confusió greu entre ambdues mesures.

“La manca d’atenció constant a les necessitats dels interns fixats, deguda a la manca o mal funcionament dels interfons, va provocar que alguns s’embrutessin i que no es garantís l’alimentació ni la hidratació adequada.”

“Com es cita al paràgraf 77, alguns presos sotmesos a subjecció mecànica van afirmar que el metge els havia administrat injeccions intramusculars de medicació psicotròpica sense el seu consentiment, o que havien estat coaccionats a prendre medicació oral.”

Així mateix, es destaca que:

“La Circular 01/2022 estipula, entre altres coses, que les persones internes sotmeses a subjecció mecànica han de mantenir una sessió d’anàlisi posterior (debriefing) amb el personal penitenciari per tractar els elements de l’aplicació de la mesura. Malgrat aquesta obligació, la delegació del CPT va constatar que, excepte a la presó de Lledoners, aquestes sessions no es realitzaven de forma regular. La delegació va ser informada que el personal psicològic de la presó de Joves havia intentat organitzar reunions i discussions regulars sobre la mesura. Tanmateix, aquestes no havien estat continuades per la direcció del centre.”

Es citen nombrosos casos més de caràcter similar.

2. MALTRACTAMENTS A PERSONES PRESES

A més del que ja s’ha exposat, l’Informe del CPT destaca textualment:

“La delegació va rebre diverses denúncies de maltractaments físics i ús excessiu de la força per part del personal penitenciari, incloent-hi bufetades, cops de puny i cops amb porres, suposadament infligits en contextos d’agitació, altercats amb el personal o resistència passiva davant d’ordres.”

L’Informe enumera casos concrets de persones internes suposadament maltractades per funcionaris de presó.

El Comitè assenyala la necessitat d'adoptar mesures com:

- a) Una **política de tolerància zero** envers els maltractaments,
- b) una **supervisió reforçada**,
- c) una **millora en el registre de lesions**,
- d) i **avaluacions més completes sobre l'ús de la força**, a càrrec dels **jutges de vigilància penitenciària**.

3. RÈGIM D'AÏLLAMENT

L'Informe reconeix **avenços positius**, com ara:

- una reducció del temps mitjà d'estada a règim d'aïllament,
- més personal terapèutic,
- més activitats disponibles,
- i intervencions terapèutiques adreçades a persones amb conductes violentes.

Tot i això, s'assenyala la necessitat de:

- **millorar les condicions materials** d'alguns DERTs (com els **sistemes de calefacció defectuosos**),
- corregir **deficiències en l'atenció psiquiàtrica** a persones amb trastorns mentals,
- i es **critica especialment el règim restrictiu** aplicat a persones classificades sota l'**article 93 del Reglament Penitenciari**, que sovint són **emmanillades sistemàticament** durant qualsevol trasllat fora de la cel·la i **aïllades d'altres interns**.

4. TREBALL PENITENCIARI

L'Informe expressa **dubtes clars** sobre la **Instrucció 02/2024**, que **va suspendre les activitats laborals** de les persones condemnades per delictes violents, arran de l'**assassinat d'una funcionària** al març de 2024 a Tarragona.

Els fets del març de 2024 van provocar una **polarització** i tensions entre:

- el personal penitenciari i la SMPRAV (Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima),
- i entre el personal i les persones internes.

Un dels resultats va ser la **Circular 02/2024**, que va **limitar dràsticament** —amb **efecte retroactiu**— la possibilitat que les persones condemnades per delictes violents poguessin accedir a determinats llocs de treball dins de les presons.

La delegació va observar els **efectes d'aquesta mesura**, com:

- la **suspensió dels llocs de treball**,
- o l'oferta de **feines alternatives menys remunerades**.

Durant la visita estaven en curs **debats sobre noves mesures de seguretat**. La majoria de sindicats advocaven per un enfocament més **centrat en la seguretat**, com ara:

- l'**ampliació del règim tancat**,
- més ús de l'**aïllament** per a persones considerades “perilloses”,
- **formació obligatòria en tècniques de defensa personal**,
- ús de **mitjans addicionals de contenció** (com el **gas pebre**),
- **millor gestió de persones amb trastorns mentals**,
- i la **instal·lació de càmeres de vigilància** a les unitats de detenció.

Per contra, diversos **representants de la societat civil** van **criticar el deteriorament dels drets** de les persones internes i van expressar **preocupació per l'augment dels suïcidis i les autolesions**.

5. SANCIONS DISCIPLINÀRIES

El Comitè recomana:

- adoptar un **enfocament més proporcional** en les sancions disciplinàries, incloent-hi l'ús de la **cel·la d'aïllament**,
- i **reforçar les garanties legals** del procediment disciplinari, permetent que **la persona interna sigui escoltada personalment** per la comissió disciplinària.

6. JUTGES DE VIGILÀNCIA PENITENCIÀRIA

Pel que fa al paper d'aquests jutges en el **monitoreig de l'execució de les penes privatives de llibertat** i la **salvaguarda dels drets dels presos**, segons el que regula l'**article 76 de la Llei Orgànica General Penitenciària**, la delegació va observar, una vegada més, que:

- Els **jutges no visitaven els presos** a les unitats d'allotjament ni als **DERTs** dels centres visitats.
- En alguns casos, **no realitzaven cap visita** als establiments penitenciaris, limitant-se a mantenir **videotrucades amb interns** que havien sol·licitat o presentat una queixa (com per exemple, a les presons de **Joves i Quatre Camins**).

Quant al **control de la legalitat** en l'aplicació dels mitjans de subjecció i en l'execució de períodes prolongats d'**aïllament solitari superiors a 14 dies**, la delegació del CPT va tornar a constatar que:

- El **paper dels jutges de vigilància** es limitava a **certificar les decisions de l'administració penitenciària**.
- **No semblava haver-hi una anàlisi real de la proporcionalitat i adequació** de les mesures adoptades (vegeu paràgraf 80).
- En particular, **els jutges no es relacionaven prou amb les persones internes** per poder afirmar amb eficàcia si es respectaven els seus drets, ni prenen mesures oportunes per corregir possibles vulneracions.

El CPT reitera que les **autoritats regionals catalanes**, a través del **Consell General del Poder Judicial**, haurien de **recordar als jutges de vigilància la importància del seu paper actiu i proactiu** en la **supervisió independent de l'execució de les penes** i en la **protecció efectiva dels drets de les persones internes**.

7. ALTRES MITJANS DE SUPERVISIÓ

L'Informe del CPT destaca que:

“Els establiments penitenciaris visitats també van ser monitoritzats regularment pel Defensor del Poble d’Espanya i el Síndic de Greuges de Catalunya, així com per representants de l’Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans de la Universitat de Barcelona, a través del sistema SIRECOVI (Sistema de Registre i Comunicació de la Violència Institucional), amb l’objectiu de promoure el respecte als drets humans de les persones internes i prevenir la tortura i qualsevol forma de maltractament als llocs de privació de llibertat a Catalunya.”

8. BONES PRÀCTIQUES

L’Informe destaca com a **bones pràctiques**, en diversos apartats:

- L’**ampliació i varietat de l’oferta d’activitats terapèutiques** per a persones privades de llibertat sota règim ordinari.
- La **millora de la comunicació amb l’exterior** mitjançant l’ús de **tecnologies digitals**, en el marc del programa “Viu en digital”.
- Pel que fa a les persones internes als **DERT**, es reconeixen avenços com:
 - la **reducció del temps mitjà de permanència**,
 - més **personal terapèutic**,
 - i més **activitats disponibles**.
- També es destaquen les **bones condicions materials i de tractament** a l’**Hospital Penitenciari de Terrassa**.

ÀMBIT DE JUSTÍCIA JUVENIL (Centre Els Til·lers)

L’Informe indica que:

“Des de la seva darrera visita, el CPT va observar una evolució positiva pel que fa a la infraestructura i l’equipament. Tanmateix, encara persisteixen reptes importants pel que fa a la gestió del centre, especialment en relació amb l’ús de mitjans de subjecció i el tracte als menors per part del personal de seguretat.”

Bones pràctiques

Des de l'última visita, el CPT ha constatat una **evolució positiva en infraestructura i equipament**.

L'informe del CPT indica que, en general, **les instal·lacions, el programa i el tracte als menors interns són adequats**, amb excepció d'algunes situacions detectades que també es recullen.

Maltractaments

La delegació va rebre **denúncies creïbles de maltractaments físics i verbals** per part d'alguns membres del **personal de seguretat del centre**, consistents en **bufetades, empentes, amenaces i insults**, generalment com a resposta a situacions de tensió o comportaments disruptius dels menors.

Alguns d'aquests actes es van observar indirectament mitjançant **anàlisi de registres, testimonis i entrevistes mèdiques**.

El CPT destaca la **necessitat urgent de millorar els mecanismes de prevenció, detecció i investigació dels maltractaments**, incloent:

- un **sistema de denúncies accessible i confidencial**,
- així com una **supervisió efectiva per part d'òrgans externs**.

ÀMBIT POLICIAL

Dependències policials

Tracte adequat

L'informe indica que la delegació va poder comprovar que, en general, **es respecten els terminis legals** per posar les persones detingudes a disposició judicial, així com el seu **accés a un advocat** i a un **reconeixement mèdic**, encara que es va constatar la **manca de confidencialitat en aquest últim aspecte**.

Maltractaments

La delegació va rebre **diverses denúncies de maltractaments físics**, incloent un **ús excessiu de la força per part d'agents de policia** (notablement dels Mossos d'Esquadra), consistents en **bufetades, cops de puny i cops amb porres**, infringits en el moment de la detenció o durant el trasllat a comissaria o al centre penitenciari.

En diversos casos, aquestes denúncies es van **corroborar amb certificats mèdics** emesos en hospitals, centres de salut o a l'ingrés a la presó, així com **per observacions directes dels metges de la delegació**.

També es documenten casos de:

- **Manilles excessivament ajustades**
- **ús desproporcionat de la força,**
- **insults verbals** per part d'agents cap als detinguts.

Casos Concrets

i. Pres preventiu (AA) – Brians 1:

Va declarar que després de ser detingut a Berga el 24 de novembre de 2024, diversos agents dels Mossos d'Esquadra el **van colpejar repetidament mentre l'insultaven**. Durant el trasllat a la comissaria de Brians 1, va afirmar que li van intentar **col·locar el cinturó de seguretat al coll** per dificultar-li la respiració, **li van apuntar al cap amb una arma**, i **va trencar la finestra del vehicle amb la mà en defensa pròpia**. Un cop fora del cotxe, va rebre **múltiples puntades de peu i cops amb la porra al cap**.

El **metge de la presó** va registrar lesions greus com:

- ferides amb grapes al front,
- **lesió al pòmul,**
- ferida amb 13 grapes a la mà,
- inflamació, i
- un **incisiu parcialment trencat**, atribuït als maltractaments.

ii. Pres preventiu (BB) – Brians 1: el 22 de novembre de 2024, després d'un **robatori de vehicle i persecució per l'autopista A7**, va ser reduït i presumptament colpejat fins

a perdre el coneixement. El **certificat mèdic del servei d'urgències de l'Hospital Alt-Penedès** indicava:

“El pacient és acompanyat pels Mossos d'Esquadra en possible estat d'inconsciència.”

iii. Pres preventiu (CC) – Brians 1: el 27 de novembre de 2024, a **Vilanova i la Geltrú**, va afirmar haver rebut **cops de puny i puntades al ventre i a les cames** després de ser reduït. Durant l'examen mèdic a l'Hospital Alt-Penedès, **mentre estava esposat i en presència dels agents**, es va registrar:

“Presenta hematomes a les extremitats inferiors, abdomen i canell.”

Altres formes de maltractament:

La delegació del CPT també va recollir **proves corroborants de maltractaments reiterats i sistemàtics**, com ara:

- ús excessiu de la força en l'ús de manilles,
- marques visibles als canells dies després,
- **insults verbals i comentaris racistes**, especialment cap a persones **sud-americanes i nord-africanes**.

Confidencialitat mèdica

En un aspecte **molt preocupant**, la delegació va detectar **greus deficiències en la confidencialitat dels exàmens mèdics**, ja que aquests es realitzaven **sistemàticament davant d'agents de policia o funcionaris penitenciaris**, tant:

- en hospitals,
- com a comissaries,
- i fins i tot durant l'ingrés als centres penitenciaris.